Aziz ve muhterem kardeşlerim; bugün **“ihsan”** kavramı üzerinde duracağız.

İhsan; bir şeyi güzel ve mükemmel yapmak, iyilik etmek ve cemilede bulunmak mânâlarına gelir.

Hakikat ehlince ihsan; hak ölçülerine göre iyi düşünme, iyi şeyler plânlama, kullukla alâkalı bütün davranışların, **Allah’ın nazarına arz edilmesi şuuruyla**, fevkalâde bir titizlik içinde temsil edilmesinden ibaret, **kalbî bir ameldir.**

Efendimizin beyanları içinde; **اَلإِحْسَانُ أَنْ تَعْبُدَ اللهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ فَإِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ فَإِنَّهُ يَرَاكَ** **“İhsan; görüyormuşcasına senin, Allah’a ibadet etmendir”** Yani Allah’ı görüyor gibi kullukta bulunma, İbadetlerini, O’nun tarafından görülüyor olma mülahazasıyla eda etme halidir.

Kur'ân-ı Kerim'de ihsanla ilgili

ayetlerden birkaç tanesi şunlardır;

فَلَوْلَا فَضْلُ اللهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ لَكُنْتُمْ مِنَ الْخَاسِرِينَ

"… Eğer sizin üzerinizde Allah'ın ihsanı ve rahmeti olmasaydı, muhakkak zarara uğrayanlardan olurdunuz. Bakara / 64.

وَاَحْسِنْ كَمَا اَحْسَنَ اللهُ اِلَيْكَ Allah'ın sana ihsan ettiği gibi, sen de (insanlara) iyilik et. Kasas / 77.

لِلَّذينَ اَحْسَنُوا الْحُسْنى وَزِيَادَةٌ "Güzel davrananlara daha güzel karşılık, bir de fazlası vardır" Yunus / 26. buyrulmaktadır.

اِنَّ اللهَ يَاْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْاِحْسَانِ وَايتَائِ ذِى الْقُرْبى وَيَنْهى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَالْبَغْيِ يَعِظُكُمْلَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ

"Muhakkak ki Allah, adaleti, ihsanı (iyiliği), akrabaya yardım etmeyi emreder, çirkin işleri, fenalık ve azgınlığı da yasaklar. O, düşünüp tutasınız diye size öğüt veriyor." Nahl / 90.

Hak ölçülerine göre iyi düşünen, iyi şeyler plânlayan ve **bütün sözlerini, hareketlerini, davranışlarını Allah'ın nazarına arz ediyor olma şuuruyla** ortaya koyan insanlar kâmil insanlardır. Onlar kiminle otururlarsa otursunlar –Hazreti Mevlânâ edasıyla– "Arkadaş, dikkat et! Burada bizi yalnız sanma, bizden başka gizli biri daha var!" der ve o zaviyeden hareket ederler. Zaten Kur'an da öyle demiyor mu: "**Görmez misin ki Allah göklerde ne var, yerde ne varsa hepsini bilir! Bir araya gelip gizlice fısıldaşan üç kişinin dördüncüleri mutlaka Allah'tır.** (Mücâdile, 58/7) Evet, biz hiçbir zaman yalnız değiliz; bizi her an gören, halimizi bilen, tavırlarımızı değerlendiren ve niyetlerimize göre kalplerimize teveccühte bulunan bir Rabbimiz var. İşte, bu hakikati kim, ne kadar kavrar ve kimin marifeti ne ölçüde olursa, onun söz, tavır, hal ve davranışları

da o ölçüde ciddiyet televvünlü olur.
İnsanın günahları olabilir, ufku kapalı olabilir, bunlar nedeni ile O'nu celle celalühü görüyormuş gibi bir ruh hâletine giremeyebilir; fakat Allah'ın kendisini gördüğünü hiç unutmamalıdır.

İhsan şuuru, salih bir dairenin kapısını açan sırlı bir anahtar gibidir. O kapıyı açan ve o aydınlık koridora adımını atan insan, yürüyen merdivenlere binmiş gibi, kendini sihirli bir yükselişin helezonunda bulur. Bir de, bu mazhariyetiyle beraber, iradesinin hakkını verip kendi de yürüyüşünü devam ettirirse, her adımda iki basamak birden yükselir ki; **هَلْ جَزَاءُ ٱلْإِحْسَانِ إِلاَّ ٱلْإِحْسَانُ** "İhsanın mükâfatı da başka değil yine ihsandır." Yani Cennettir, ilâhî beyânı da işte bunu hatırlatmaktadır.

İman, İslam ve ihsan birbirini tamamlayan üç unsurdur. İman, işlene

işlene insanın tabiatına mal olup, onun davranışlarını belirleyen ve yönlendiren bir derinlik hâline gelince **hakikî iman** hasıl olur. İmanını amelle takviye eden, İslam sayesinde derin bir marifete ulaşır. Fakat insan bununla da yetinmeyip, ihsan ufkuna yürümeye gayret etmelidir.

İhsan; ihlâs yamaçlarına açılmanın en emin yolu, rıdvan tepelerine ulaşmanın en sıhhatli vasıtasıdır. Bu nedenle Allah'ın, kendisini gördüğüne inanarak yasayan bir insan; dinin emirleri ve yasakları mevzuunda çok titiz davranmalı; **emirleri yapmanın ve yasaklardan içtinab etmenin tiryakisi olmalıdır**. Bir vakit namazı kaçırma tehlikesiyle yüz yüze kalsa, "Acaba namazım mı önce kaçar, aklım mı?" diyecek kadar o meselenin delisi olmalıdır. Bir uçağa bineceği zaman, her şeyden evvel, namazını orada da hakkıyla eda etmenin hesabını yaparak binmeli; şehirlerarası bir yolculuğa **çıkarken** "vakti

geldiğinde namazımı farz, vacip ve sünnetine riayet ederek eda edeceğim; ben yemeğimden, çayımdan, kahvemden vazgeçebilirim ama namazımdan vazgeçemem ondan taviz veremem." düşüncesiyle dopdolu olarak yola çıkmadan evvel namazını nerede nasıl eda edeceğinin planını yapmalıdır. **Seyahat sırasındaki namazlarının birinden az bir taviz verse o seyahatini de bereketsiz kabul etmelidir.** Bu, dinin tiryakisi olma demektir. Öbürü ise taklitten kurtulamamayı, iğreti durmayı gösterir. Öyle iğreti duran bir insan da -Rabbim bizleri muhafaza buyursun- tehlikeli bir zeminde her an yıkılıp gidebilir.

İhsanın bir diğer yönü de; **idarecilerin halkına adaletle davranıp iyilik ve ihsanda bulunmalarıdır.** Bir toplum ancak böyle olduğu takdirde içten gelecek tehlikelere karşı, yıkılmadan ayakta kalabilir. Bu hakikati ifade etme sadedinde

tarihte yaşanan şu hadise ders alanlar için ibret vericidir.

Sultan Alâeddin Keykubat, bir gün Sultânü'l-Ulemâ olan Baha Veled'e şehrin etrafına yaptırdığı kaleyi ve surları gezdirir ve surları beğenip beğenmediğini sorar. Zamanı gelince ikaz ve irşat vazifesini ihmal etmeyen Baha Veled:

"Bu surlar, kaleler sellere ve düşman askerlerine karşı ciddi bir engel olmuş, ama mazlumların ve mahrumların bedduasına karşı hiç engel yeri yok... Bence asıl onların bedduasının arşa çıkmasını önlemek için kale yapmak gerek... **Sen adâletli davranarak adalet sarayı inşa etmeli, yoksullara iyilik ve ihsanda bulunarak halkının kalbinde kaleler yapmalısın ki, harici tehlikenin yanında dahili yıkıntıyı da önlemiş olasın**" der.

Rabbim cümlemize, **ihsan ahlakını** her yönüyle ile yaşayıp rızasına ermeyi lütfeylesin.